

№ 4

1 жовтня 2011 рік

В цьому випуску:

<i>Мінприроди ініціює впровадження системи космічного моніторингу</i>	1
<i>22 вересня - День без авто!</i>	1
<i>Українське козацтво</i>	2
<i>Шануймо сподади-Фоторепортаж про фестиваль «Козачі розваги»</i>	2-3
<i>Річка Білозерка</i>	4
<i>Знахідки Пугача</i>	4
<i>Міжнародний рік мігруючих птахів</i>	5
<i>Гриби в природі та житті людини</i>	5
<i>Не забудь вернутись...</i>	6
<i>Відгадай річку</i>	6
<i>Цікаві факти з цифрою «3»!</i>	6

МІНПРИРОДИ ІНІЦІУЄ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ КОСМІЧНОГО МОНІТОРИНГУ

Мінприроди ініціює впровадження в Україні нового масштабного проекту – системи космічного моніторингу екологічної ситуації.

Космічний моніторинг використовується в розвинутих країнах світу. Світовими лідерами цієї технології на сьогоднішній день є Німеччина, США та Франція. У 2011 році до них приєднається і Україна. Тендер на закупівлю відповідного обладнання і програмного забезпечення відбудеться цієї осені.

За допомогою діючих супутників Мінприроди розраховує підвищити ефективність діяльності Державної екологічної інспекції. Це особливо актуально з огляду на скорочення штату інспекції на 30%.

Першим етапом у реалізації цього проекту стане космічний моніторинг лісів. Масова незаконна вирубка дерев в Україні останнім часом ведеться переважно не на околицях лісів, а в їх глибині. Інспектори, як правило, виявляють такі вирубки випадково. Космічний моніторинг дозволить вирішити цю проблему.

Також Мінприроди планує запровадити контроль із космосу за станом річок і озер, відстежуючи рівень води, ерозію берегів і проходження льодоходу у паводковий період. Крім того, космічний моніторинг може бути використаний і в надзорно-контрольній діяльності. Знімки з космосу можуть робитися в різних

спектрах, і на їх підставі можна прогнозувати наявність в землі корисних копалин, включаючи нафту і газ.

При цьому, дані космічного моніторингу навколишнього середовища будуть у відкритому доступі в мережі Інтернет. Кожен бажаючий зможе ознайомитися з інформацією про зміни за певний період, що відбулись на території, яка його цікавить. Відкритість роботи даної системи є елементом громадського контролю.

Якщо досвід Міністерства екології та природних ресурсів в експлуатації супутникової системи моніторингу виявиться успішним, її візьмуть на озброєння й інші міністерства. Зокрема, це Міністерство надзвичайних ситуацій, Міністерство аграрної політики та продовольства, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства.

22 вересня—День без авто!

Велика кількість машин давно стала проблемою планетарного масштабу. А вже автотранспорт руйнує не лише біосферу планети. Підраховано, щодня під колесами авто гине понад 3000 чоловік. А кожен хвилину з конвеєра сходять новенький автомобіль-вбивця – така сумна статистика.

При цьому темпи виробництва транспортних засобів продовжують зростати: автомобіль посідає третє місце серед найбільш рекламованих товарів після алкоголю та тютюну.

Але далеко не всі усвідомлюють взаємозв'язок і не готові поступитися власним комфортом заради покращення ситуації на планеті.

Саме задля того, щоб акцентувати увагу на проблемі, і, врешті, не дати здійснитися песимістичним прогнозам вчених, 22 вересня у всьому світі відзначається День без авто.

Довідка

Традиція проводити День без автомобілів (World Day Without Car) народилася в 1998 році у Франції. Тоді цей день відзначили всього близько двох десятків міст. Проте вже до 2001 року до руху офіційно приєднались більше тисячі міст у 35 країнах світу.

Українське козацтво.

День Українського козацтва був закріплений Указом Президента України 7 серпня 1999 року № 966/99 та відзначається щорічно 14 жовтня. Його оригінальна назва «День Українського козацтва».

Запоріжжя та запорізький край вважаються колиською гідною подиву явища XV - XVII ст. в Європі - зародження, процвітання і загибелі козацтва, що увійшло в історію під назвою "Запорозького".

Козаки - це вільні люди. Вони йшли від панів, від утисків у дикі степи Наддніпрянщини, збираючись у ватаги за дніпровськими порогами. Звідси і пішла назва - запорожці.

На той час південні й східні окраїни України обжиті майже не були. Тут пролягав незримий кордон із войовничим татаро-монгольським ханством. Козаки - чи хотіли вони того, чи ні - змушені були ставати воїнами, захисниками окраїнних земель, займаючись одночасно мисливством, рибальством, хліборобством.

Із часом на Запорожжі, враховуючи постійне неспокійне оточення, почали виникати козацькі фортеці - Січі. За переказами, першу з них князь Дмитро Вишневецький побудував у 1550 році на острові Мала Хортиця, що розташований у руслі Старого Дніпра. Січ являла собою укріплення, усередині якого стояли церква, господарські будівлі і житлові приміщення - курені.

Історики налічують вісім Січей: Томаківську, Базавлуцьку, Микитинську, Чортомлицьку, Кам'янську, Олешківську, Нову і Задунайську. В різні часи вони розташовувалися в різних місцях України і проіснували майже два з половиною століття. Остання - Задунайська Січ розпалася в 1823 році.

Неприборкана вольниця, козацтво в політичну і військову силу українського народу почало перетворюватися у другій половині XVI століття, досягнувши свого

розквіту за часів славних отаманів Петра Сагайдачного та Івана Сірка.

Історія козацтва - це постійні війни: з турецьким султаном, кримським ханом, шляхетською Польщею. Вміння козаків воювати вражало Європу, і багато хто з монархів не відмовлявся від послуг запорожців, у тому числі й російські царі.

На Січі постійно проживало не так багато козаків: сімейні оселялися на хуторах і в містечках, але у випадку небезпеки протягом кількох днів на службу збиралося величезне військо, рівних якому не було в Європі.

Козаки ніколи не знали панщини, кріпацтва, були вільними людьми, єдиним обов'язком яких вважався захист південних кордонів. Потреба в них для імперії відпала, коли Росія вийшла до берегів Чорного моря і "гніздо самовілья", як називала запорозьке козацтво імператриця Катерина за її наказом, наприкінці травня 1775 року було зруйновано.

Запорожці у Великому Лузі

Із спогадів Якова Новицького у селі Біленькому, 1887р.

«У Великому Лузі жило багато запорожців, а після того як зізнали їх звідси, - лишилися тільки старі діди. Чимало лишилось дідів! Та все багаті й хазяйновиті. Всього було в них уволю: і скотини, і коней, і овець, і бджіл. Вони жили більше понад озерами, на грядах і по кучугурах. Від того тепер озера та урочища й прозвища мають запорозькі.

Як почали ділити землю панам та під слободи, то спершу порізали степ по правий бік Дніпра, а потім і по лівий. На тім, боці, під Лисою горою, жили запорожці: *Джержелівський, Кавунник і Посушко*. Добре було їм там жити. А як почули степ став панський, взяли й перебравлись у Великий Луг. Тут вони й віку дожили.

Деякі запорожці жили більше ста років на світі, й були між ними великі характерники *Джержелівський* сам кував рупниці й умів заговорювати. Завзятий мисливець він був і не боявся ні тучі, ні грому. Йому дикий жеребець вухо відкусив, і якби не заліз козак на дерево, то й носа не було б. Капканами ловив усякого звіра. А то раз як налізло десятка півтора вовків у капкани - взяли їх і затягли у Дніпро...»

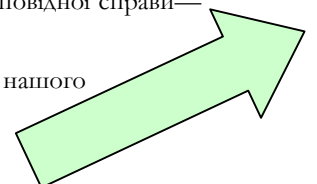
Провідний інженер з охорони природно-заповідного фонду Магданас О.О.

Шануймо спогади!

Національний природний парк "Великий Луг" розташований на місці колишньої колицки козацтва—плавнів Великого Лугу та призваний зберегти їх залишки та пам'ять про наших предків—хоробрих, сміливих та вільних козаків.

Тому на території Парку на відзначення професійного свята—Дня працівника природно-заповідної справи—проводився перший фестиваль "Козачі розваги".

Головною метою свята було привернення уваги громадськості до традиційних ремесел нашого краю та їх популяризація серед населення.

Фоторепортаж про Фестиваль «Козачі розваги».

Конкурс “Кращий куховар українських страв”. Дві команди змагалися за звання кращого кашовара у приготуванні козацького куліша. А глядачі могли покуштувати та методом голосування визначити переможця.

Почався фестиваль Ярмарком “Містечко народних майстрів”, на якому всі бажаючі могли виставити продукцію, яку виготовили своїми руками, а також придбати те, що їм сподобалося. Так були представлені вироби з глини Малобізерської гімназії “Дивосвіт”, вироби з бісеру Запорізького клубу “Хімера”, вишиванки, ляльки, мило, сувенірна продукція та інші вироби.

Школа козацького бойового мистецтва “Спас-Сокіл” Запорізької області.

Молоді вихованці продемонстрували населенню козацькі показові бойові виступи, а також кожен із присутніх міг позмагатися з ними у вправності та силі.

Кожен із присутніх міг спробувати себе у майстерності та самостійно зробити вироби з глини на гончарному крузі, який наданий Малобізерською естетичною гімназією-інтернатом Запорізької обласної ради “Дивосвіт” (асоційована школа ЮНЕСКО).

Підготувала
Завідувач сектором екологічної освіти та рекреації
Поштафук Я.П.

Річка Білозерка

Продовження. Початок у № 3.

Прямуючи далі на північний захід, до р. Білозерки, на березі Білозерського лиману, з півдня спускається балка Сербинова. Річка Білозерка впадала в Білозерський лиман, а потім втікала у велику «Білозерську плавню» і через річку Підпільну, що витікала з плавні, впадала в р. Дніпро.

А в цілому, річка Білозерка мала протяжність до 70 км і впадала у Білозерський лиман. У межах Верхньої Білозерки річка мала довжину 18 км і на всьому протязі з північної та південної сторони до річки спускались глибокі балки: Відножина, Лукашева, Шмалькова з північно-східного боку балки Вовча, Вербова підходили з півдня. Далі течія прямувала через с. Велика (Нижня) Білозерка, де до річки спускались: з півдня Червона балка та Бузинова з північного сходу, а також глибокі, порослі тереном, верболозом балки: Суха, Аульна, Материна. Розливаючись у широкий долині, річка прямувала через села Качкарівка та нова Петрівка, де до неї спускались з півдня балка Янчокрак і з північного сходу Бескошина балка.

На берегах річки Білозерки проживали ногайці. Так, неподалік нинішнього с. Мала Білозерка, на північ існувало у 18 ст. татарське селище Сура, укріплення Каплуг Калані, а на пагорбах, де зараз знаходиться м. Дніпрорудне, велике укріплення Лікі Мелереті.

Річка Білозерка вірою і правдою слугувала жителям-білозерчанам. Вона давала рибу і в достатній кількості воду як для людей, так і для численної худоби. Всі ці принади і спонукали перших жителів селитися по берегах річки. Береги Білозерки заселилися швидко. Так на початку 19 ст. місця для будівництва житла на берегах ріки вже не було, слобода почала розселятися вглиб степу.

У 1861 р. громада вирішила загатити річку. В західній частині села була насипана земляна гребля, що перегородила русло древньої річки і вона почала пропадати. Лише потужні підземні джерела ще під-

тримували життя річки. На землях, що донедавна були руслом річки, з успіхом вирощували огірки та іншу городину. Біля загати виник ставок, який назвали «Карасишиним». На березі цього ставка жила стара жінка, Карасиха, так і пішла назва.

Коли річку загатили греблею, води в річці у східній частині села зовсім не стало і воно опустіло. Лишився лише храм, міст, колишній козацький перевіз, пошта, будинки управи і торговці-свреї та синагога. Згодом і торговці-свреї роз'їхалися, східна частина стала пустелею, а мешканці переселилися в інші місця.

У колишньому руслі річки лише подекуди пробивались крізь землю джерела й утворювали невеличкі озера-бакаї, де жителі інколи ловили рибу, згадуючи про багаті рибні промисли, які були на річці. Пізніше, поступово, східна частина знов почала заселятися. Жителі, використовуючи джерела як запас прісної води, теж стали насипати греблі. Так, у межах села, по руслу Білозерки в кінці 19 ст. насипали ще 3 греблі, які утворили ставки. Їх назвали за назвами обшин: Вознесенський, Середній, або Христо-Воздвиженський, Перебудовський ставки. На берегах деяких ставків місцеві гончарі викопали випалювальні ями, де обпалювали вироби: макітри, глечики, маслобойки, миски...

Вже значно пізніше, коли в степу, за селом Мала Білозерка, виник залізорудний комбінат, то підземні води, які жили джерела, зникли, їх відкачували при видобутку залізної руди. Воду, яку відкачували, пустили по каналу від шахти в старе русло Білозерки, поповнюючи її водою. Через деякий час, коли розпочалося зрошення сільськогосподарських угідь, старе русло наповнилось водою зрошувального каналу. Але це вже були окремі штучні водойми, а не та річка, що дала початок існуванню слободи Верхня Білозерка, дала притулок та обіграла перших поселенців з Полтавщини в давньому 1783 році.

Лишилась пам'ять про річку Білозерку, Аджі-Су, яка і надалі залишиться в серцях жителів цього, колись великого, степового села.

Заступник начальника ПОНДВ "Білозірка"

Саліженко В.І.

Знахідки Пугача.

У вересні місяці поточного року науковим відділом Національного природного парку «Великий Луг» проведена наукова робота по кільцюванню та моніторингу птахів низини Маячанської балки на території природоохоронного науково-дослідного відділення «Панай».

При проведенні точних обліків був виявлений Пугач *Bubo bubo L.* Це перша знахідка виду на території Національного парку та всього регіону. В подальшому необхідно виявити – це місцева птиця чи осінній кочовий вид.

Результат роботи ще раз підтвердив що низина Маячанської балки є для НПП «Великий Луг» одним із основних місць міграційного потоку горобцевих та хижих птахів (підорлик великий, конюк звичайний, могильник), а також дає можливість говорити про Маячанську балку як про своєрідний резерват природних компонентів в умовах перенаселення та рекреаційного навантаження в регіону.

Старший науковий співробітник

Бусел В.А.

Міжнародний рік мігруючих птахів.

Метою Міжнародного року птахів є поширення інформації про загрози, які несуть непродумані зміни у землекористуванні для мігруючих птахів.

На відміну від рослин, значний відсоток видів тварин здійснює ті чи інші переміщення у просторі - добові, сезонні, багаторічні. Міграції тварин характерні для всіх куточків Землі і є невід'ємною властивістю біосфери, тому значною мірою вони впливають на біологічні процеси на всіх континентах. Цим обумовлено широке коло інтересів у вивченні міграційних процесів та їх впливу на екосистеми. Серед тварин, що здійснюють регулярні міграції, найбільш відомі птахи. Саме вони є і найбільш масовою групою тварин-мігрантів - щорічно на нашій планеті в цих переміщеннях приймають участь мільярди їх особин.

Охороняти мігруючих тварин набагато складніше, ніж тих, що консервативні до території, якщо враховувати ту значну територію, на якій перебувають ці тварини протягом року. Важливим моментом є і те, що під час міграцій тварини можуть перебувати на територіях багатьох держав, де відношення місцевого населення до них може сильно відрізнятися. Це стосується і національних законодавств - один і той же вид тварин в одній країні може знаходитися під суворою охороною, а в іншій, наприклад, об'єктом полювання.

Враховуючи все сказане, в багатьох країнах світу проходять заходи з привертання уваги до цієї проблеми. Тому Національний парк «Великий Луг» також долучився та провів ряд заходів з поширення даної інформації, здебільшого серед учнівської молоді.

Старший науковий співробітник

Бусел В.А.

Гриби в природі та житті людини

Світ грибів надзвичайно різноманітний. Гриби – це найбільша в природі група рослинних організмів, які відрізняються за способом життя, будовою та значенням. Гриби – це не тільки зморшки, опеньки, сирійжки. І зустрічаємось ми з ними не лише під час прогулянок у ліс. Павутиниста плісень на хлібі – гриб. Блюдцеподібні нарости на стовбурах дерев – також гриби. Головня та іржа злаках – гриб. Лишай на шкірі людини або білий наліт в роті у немовлят – гриб. Такі вже багатолікі ці гриби!

Рядовка фіолетова

Ботаніки так довго були неспроможні пояснити природу грибів, що стали дивитися на них як на неминуче зло. Але наука не стоїть на місці, мікологія почала швидко розвиватися і досягла значних успіхів. Було розкрито численні грибні таємниці, двері до цих таємниць відчинив відомий італійський ботанік Мікелі. Він установив, що гриби розмножуються спорами, які надзвичайно дрібні. Те, що ми в побуті звемо грибами, є лише плодові тіла грибів – макроміцетів, тобто частина рослини, що виростає на поверхні ґрунту або іншого субстрату. Таке розташування плодового тіла сприяє винесенню спор на певну відстань над поверхнею ґрунту, звідки вони розносяться вітром, водою, комахами і тваринами. На території НПП «Великий Луг» зустрічається 9 видів макроміцетів їстівних та отруйних: рядовка тополева – *Tricholoma porulinum*, рядовка фіолетова – *Rhodopaxillus nudus*, печериця звичайна, печериця степова – *Agaricus campestris*, зеленушка – *Tricholoma equestre*, опеньок осінній справжній – *Armillariella mellea*, зморшок степовий – *Morchella steppicola Zerova*, дощовик шпипастий- *Lycoperdon perlatum Pers.*, мірістома шийкова - *Myriostoma coliforme*, підосиковик, бабка червона – *Leccinum aurantiacum*. З них два види - зморшок степовий – *Morchella steppicola Zerova* та мірістома шийкова - *Myriostoma coliforme*, занесено на сторінки Червоної Книги України.

Зморшок степовий

на Рядовка тополева

Опеньок осінній справжній

З давніх давен гриби вживають в їжу. В усякому разі слід пам'ятати: до споживання не загально визнаних чи сумнівних грибів слід підходити обережно, тим більше, що дія грибів на організм людини здебільшого індивідуальна.

Загальноживані гриби є цінним продуктом харчування. Недарма їх звать у народі лісовими овочами, лісовим м'ясом, лісовим хлібом. І це не є перебільшенням. Як видно з хімічних досліджень, у грибах міститься значна кількість азотних речовин, зокрема білків.

Печериця звичайна (степова)

Що гриби дуже смачні знає кожен. Проте гриби не тільки збагачують і урізноманітнюють наше меню, а й часто використовують у медицині. Не багатьом відомі цілющі властивості шапинкових грибів. Людям здавна відомі лікувальні властивості деяких плісневих грибів. Пізніше речовини здатні вбивати хвороботворні мікроби або затримувати їх ріст і розвиток, назвали антибіотиками. Кому наприклад невідомі такі ліки, як пеніцилін, стрептоміцин, біоміцин.

Підосиковик (бабка червона)

Дощовик шпипастий

Про отруйні властивості деяких грибів було відомо людству багато років тому. Так загинув римський імператор Клавдій – любитель грибних страв, французький король Карл 6. Різні види отруйних грибів з'являються з ранньої весни і до кінця осені, тому і потерпіти від них можна протягом усього цього періоду.

Науковий співробітник ботанік – флорист

Шевченко А.В.

Зеленушка

Не забудь вернуться...

Как хорошо идти с тобою
Тропинкой узкой по лугам
И наслаждаться той красою,
Что «Луг Великий» дарит нам!

В «Великом Луге» уголок
Есть, где мы счастливы душой.
Придешь сюда хотя б разок –
Как-будто в рай попал земной.

Течет ручей здесь предков наших,
Красою радуя, журча.
Водой живой наполни чашу
И жажду утоли сполна.

Любуясь красотой природы,
Душой и телом отдохни
И наслажденья от прохлады
Надолго в сердце сохрани.

«Великий Луг» казацкой славой
Наполнен в каждом уголке:
В лугах, лесах и речке малой,
И в каждом крошечном цветке.

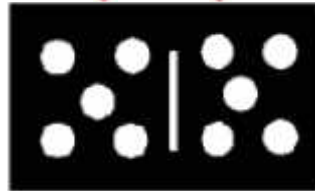
И не забудь вернуться снова
В наш край приветливый такой,
Где каждый раз пейзаж здесь новый
И зимней стужей, и в летний зной.

Провідний фахівець з рекреації

Гальцова О.Я.

Відгадай річки

1,5,4

Цікаві факти з цифрою “3”!

- 3 тонни** – вага новонародженого синього кита.
- 3 метри** – довжина ротів у самців нарвала.
- 3 метри** – відстань точного випльовування отрути плаючої гадюки.
- 3 метри** у висоту стрибають великі рижі кенгуру коли рятуються втечею.
- 3 відсотки** ссавців виховують потомство спільно.
- 3 метри** розмах передніх ласт у шкірястої черепахи.

- 3 кілометри** – на таку глибину може занурюватися кашалот.
- 3 метри** – довжина стрибка вузькоротої квакші.
- 3 сантиметровий** мальок ящероголова, був знайдений в шлунку 4-х сантиметрового малька цього ж виду.
- 3 метри** – максимальна довжина сома.
- 3 хвилини** необхідно зграї піраній, щоб знищити 200 кілограмову тушу свині.

Засновник та видавник газети
НПП «Великий Луг»

Свідоцтво про державну
реєстрацію

Серія 33 № 1003-278-Р від 03.12.2010 р.

Адреса НПП «Великий Луг»:

вул. Зелена 3,
м. Дніпропетровськ,
Василівський р-н,
Запорізька обл.,
71630

Тел./Факс: (06175)6-65-78

Ел. пошта: grandmeadow@ukrpost.ua
grandmeadow@rambler.ru

Наш сайт: www.grandmeadow.org.ua

Редактор Поштафук Я.П.

Тираж 500 примірників

Розповсюджується
Безкоштовно